

IZBOR KNJIG IZ SLOVENSKE KNJIŽNE PRODUKCIJE ZA MLADINO V LETU 1972

Pričujoči seznam je izbor iz slovenske knjižne produkcije za mladino v letu 1972. Obsega po besedilih in po ilustracijah kvalitetne leposlovne knjige, ki so primerne za mladino do 14. leta. Poleg prvič objavljenih del upošteva seznam tudi prvič samostojno objavljena literarna besedila iz že znanih zbirk, nadalje nove izbore besedil iz že objavljenih knjižnih izdaj ter dela iz leposlovja za odrasle, ki so primerna tudi za mladino okrog 14. leta. V seznam niso zajeti ponatisi ter ponovne izdaje literarnih del, ki so prvič izšla že pred letom 1972.

Vsebinske anotacije so navedene samo pri proznih in dramskih delih; poezija ni anotirana. Upoštevaajoč doživljajsko dostopnost knjig navaja seznam pri vsaki enoti tudi starostni razpon, za katerega je navedeno delo najbolj primerno; znak * pa opozarja na knjižne izdaje, ki jih seznam še posebej priporoča za uporabo pri uri pravljic.

Seznam je nastal v študijskem oddelku ljubljanske Pionirske knjižnice. Seznam knjig je pripravila Andra Žnidar, vsebinske anotacije pa sta izdelali Marjana Kobe (M. K.) in Martina Šircelj (M. Š.).

Albreht Vera: *Lupinica*. Ilustr. Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 128 str. 8°. (Čebelica.)

Lupinica je tako majhna in drobna punčka, da jo že najmanjša sapica dvigne s tal. Ko jo nekoč presenetljiva burja, jo zvrtnič v zrak in odnese iz domače vasi v neznani svet. Po razburljivih pripetljajih med tujimi ljudmi, s katerimi kot slepa potnica v žepu nekega možaka odpotuje v Afriko, sreča Lupinica na vroči celini vrsto živalskih prijateljev pa tudi sovražnike, da je zgodba bolj napeta. Ko jo slednjič prevzame domotožje, jo lastavica Marička varno prinese spet domov. Pripovedni okvir pravljicne zgodbe izrabljuje pisateljica tudi za poučni oris afriške pokrajine in afriških živali, ki jih otroku nazorno predstavijo črno-bele ilustracije.

Do 8. leta.

M. K.

Albreht Vera: *Mornar*. (Ilustr. Jelka Reichman.) V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972.) (8) str. [lepor.] 8°. (Najdihojca.)

Do 4. leta.

Albreht Vera: *Slikarka*. (Ilustr. Jelka Reichman.) V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972.) (8) str. [lepor.] 8°. (Najdihojca.)

Do 4. leta.

Arhar Vojan: *Capljači*. (Ilustr. Jelka Reichman.) Ljubljana, (Borec) 1972. (48) str. 8°. (Kurirčkova knjižnica.)

Do 8. leta.

Armstrong Richard: *Pota morja*. (Sea change. Prev. Jasna Škrinjar-Tauferjeva. Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. 198 + (II) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 163.)

Sestnajstletni Cam in njegov vrstnik Rusty sta vajenca na tovorni ladji, ki je namenjena iz Anglije proti Karibskemu morju. Fanta, zlasti Cam, si sicer želi odgovornejšega dela, kot je enolično strganje rje ali razkladanje tovara. Toda zdi se, da ju prvi oficir Andy namerno podcenjuje in zapostavlja. Šele ko Andy v kritičnem trenutku zaupa Camu odgovorno nalogo pri

upravljanju poškodovane ladje, fant spozna, da ju je stari morsk volk vseskozi premišljeno vzgajal v sposobna pomorščaka.

Zgodba razodeva pisatelja-pomorščaka, saj morje, ladje in trdo življenje na njih nikoli ne zbledijo v sicer zanimivo, toda zgolj papirnato kuliso, pred katero se odvijajo napete dogodivščine.

Knjiga je dobila 1. 1948 Carnegie Medal kot najboljša angleška mladinska knjiga leta. od 12. do 14. leta.

M. K.

Brenk Kristina: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka. (Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972.) 124 + (IV) str. 8°.

V ponedeljek zjutraj je Delfino podri avto. Ko se je zavedela, ji je okrog vratu visel zlati ključek, pred njo pa se je vila neznanca bela cesta, ob kateri je čepela lisica Zvitorepka. V njeni družbi prehodi Delfina Ponedeljkovo, Torkovo, Sredino in Četrtekovo cesto, Petkovo in Sobotno pot ter po Nedeljski stezi slednjič dospo do Delfinskega zaliva. Tu jo že čaka delfin in jo odnese do velikanskih zlatih vrat. Ko jih Delfina z zlatim ključkom odklene, presrečna spet zagleda svoje domače.

Pisateljica s pretanjenim posluhom za žlahten jezik domiselno prepleta zgodbo s slovenskimi ljudskimi reki ter pri gradnji pravljice pretehtano izrablja prvine iz slovenskih ljudskih pravljic (npr. srečanje z Mojco Pokrajculjo) in iz priljubljenih sodobnih fantazijskih zgodb (obisk pri Muci Copatarici). Pripoved spremljajo številne barvne in črno-bele ilustracije, ki s plastičnostjo skoraj surrealističnih razsežnosti izvirno sledijo nenavadnemu doživljajskemu svetu zgodbe.

Knjiga je prejela Levstikovo nagrado za 1. 1972.

Do 8. leta.

M. K.

Copić Branko: Noge v zlatu, glava v blatu. (Glava u klancu, noge na vrancu. Prev. Severin Šali.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 174 + (II) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 164.)

V vedri, z živim, krepkim in sočnim humorjem prežeti avtobiografski zgodbi opisuje avtor svoje prvo šolsko leto v domačem kraju v hribovskih predelih pod Grmečem. Glavna junaka Branko in njegov pol leta mlajši stric Iketa ter njuni vrstniki rastejo v okolju, ki je za sodobnega slovenskega bralca dokaj nenavadno, saj npr. ti pobalini še prav do odhoda v šolo sesajo pri materah, obenem pa tudi že »po odraslo« kadijo, čeprav nosijo še srajčke. Prve hlače oblečejo junaki zgodbe, ko gredo prvič v šolo. In tedaj si začne ta neugnana Branko in Iketa z realizmom, ki ga pogojuje trdo, stvarno vaško življenje, a obenem z neugnano nalvno radovednostjo otroštva nabirati drobne življenjske izkušnje in obrunke — bodisi v šoli, pri pouku in v odmorih, ali na vasi ter pri klatenju po okoliških gozdovih.

Povest je ena sama prešerno razposajena in zabavna dogodivščina v sočnem bosanskem koloritu.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Dolinar Brane: Rdeča kapica iz Zgornje Šiške. (Ilustr. Božo Kos. Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. 182 + (II) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 156.)

Brane Dolinar [ps.] = Brane Demšar.

Šestletna Tinka iz Zgornje Šiške v Ljubljani odpotuje z babico v Bonn na počitnice k očetu, šoferju pri grškem ambasadurju. Rdeča kapica je Tinka najbrž zato, ker ima v trenutku, ko jo ugrabiijo, po naključju na sebi rdečo bundo z rdečo kapuco, ki je last prav tako šestletne ambasadorjeve hčerke Tine. Tako Tinko ugrabiijo kajpak po pomoti. Podobnost z grško Tino jo pahne v roke gangstrski družini jugoslovanskih emigrantov, ki si od premožnega diplomata obetajo visoko odkupnino. Nehotena zamenjava otrok sproži vrsto nepredvidenih zabavnih pripetljajev. Vendar se zgodba srečno konča; celo ugrabitelj Jovica se bo, kot se zdi, vrnil spet na prava pota.

Spretno napisana napeta mladinska detektivka.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Femenić Stanislav: Dobro jutro! Ilustr.

Yutaka Sugita. Prev. Branko Žužek.

Ljubljana, Mladinska knjiga (1972).

(28) str. 8°.

Do 4. leta.

Femenić Stanislav: Žirafa pripoveduje.

(Ilustr. Yutaka Sugita. Prev. Branko Žužek.) Ljubljana, Mladinska knjiga

(1972). (24) str. 8°.

Do 4. leta.

Gaspari Tone: Druga mati. (Slikovna

oprema Jelka Reichman. V Ljubljani), Prešernova družba 1972. 124 + (II)

str. 8°.

V samotni družbi gorskih orlov se pisatelju odvijajo spomini na mladost. Osrednji lik teh spominskih drobcev je lik tete, ki mu je v mladosti nadomestila mamo, ki je ni poznal, in mu dala dom, ki ga ni imel. Čvrstost in varnost tetinega materinstva prepletajo v teh spominskih zapisih otrokova doživetja v okolju trdo realne kmečke srenje, ob kateri se kruši in brusi navni otroški svet (tranta kobila; zaklad, ki so ga pustili Francozi; prihod cirkusa; tetina bolezen in smrt itd.).

Obnavljanje spominov v prvi osebi pripomore k avtentičnosti pisateljevih zapisov, v katerih s posebno skrbjo osvetljuje duševna razpoloženja, ki so spremljala njegova doživetja v otroških letih.

Od 12. leta.

M. S.

Gorinšek Danilo: Vrtljak. Izbrane pesmi za otroke. (Pesmi izbral, ur. in spremeno besedo napisal France Filipič. Ilustr. Janez Vidic. Maribor, Obzorja 1972.) 76 + (IV) str. 8°.

Do 8. let.

Grabeljšek Karel: Partizanski obrazi. (Ilustr. Ivan Seljak.) Ljubljana, Bo-

rec 1972. 77 + (II) str. 8°. (Kurirčkova knjižnica.)

Knjigo sestavlja petnajst kratkih zgodb — anekdotičnih portretnih skic, v katerih se pisatelj z živo, šegavo, a obenem malce robato pripovedjo spominja nekaterih svojih partizanskih soborcev. V zadnji zgodbi predstavi tudi samega sebe kot partizana Gabra.

Silak Kragulj, trinajstletni Bojan, najmlajši v četi, Tone, ki so mu zaradi nenehnega moledovanja za hrano rekli Žicar, Marjana brez roke, četni kuhar, kurir Srnjak in drugi junaki zgodb niso osvetljeni v trenutkih izjemnih bojnih herojev; avtor jih največkrat prikazuje v dokaj nepatetičnih situacijah, ki jih je porajeval partizanski vsakdan, lahko bi rekli tisti resnični partizanski vsakdan, katerega dinamika in dramatični višek ni bil zmerom in obvezno samo v pokanju pušk in regljanju mitraljezov.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Jarunková Klará: Edinka. (Jediná. Prev. Zdenka Škerlj-Jermanova. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 260 str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 159.)

Zgodbo pripoveduje glavna junakinja Olga, edinka v tipični sodobni družini. Iz zornega kota svojih prešernih, a tudi zelo občutljivih štirinajstih let opisuje Olga v pristnem sodobnem najstniškem žargonu svet odraslih, predvsem pa svoj svet, svoj vsakdan v okviru doma, šole ter srečanj z vrstniki. Čeprav ji prvo ljubezensko razočaranje in krizna trenja med mamo in očetom vtisnejo že prve življenjske obrunke, zveni in tudi izzveni Olgina zgodba v sveže vedrih tonih zdravega življenjskega optimizma.

Roman sodi med tako imenovane »knjige za dekleta«. Vendar ga umetniška polnopravnost in pristnost visoko dviga nad raven, ki jo običajno dosegajo dela te vrste, ter ga uvršča med knjige, ki so zanimivo branje za oba spola.

Od 12. do 14. leta.

M. K.

Jurca Branka: Bratec in sestrice. (Ilustr. Lidija Osterc. V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972.) (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Zgodba pripoveduje o običajnem dnevu, ki ga deček in deklica, Bratec in Sestrice, preživljata sama doma. Vsak od njiju uživa v zaposlitvi, ki si jo najde: Sestrice sadi rože v zabor, Bratec okraši okno s puščicami. Grlica na vrtu napove dož, ki začne padati tisti hip, ko Sestrice premamijo Bratčeve puščice in jih vse izstreljijo proti nebu; Bratec je hud in prevrne Sestrice zabor z rožami. Sprava sledi, ko sonce pošlje skozi oblak in preneha deževati. Potem zopet posadita rože in poiščeta izstreljene puščice. Ko pridejo starši, še vedno sije sonce in o prepiru ni sledu.

Zgodba o otroškem vsakdanu, v katerega veselje in konflikte vpleta pisateljica fantazijsko spremljavo iz dogajanja v naravi. Ilustracije v stilizirani barvni risbi spremljajo hoteno sveže razpoloženje zgodbe.

Do 8. leta.*

M. S.

Jurca Branka: Katka, stoj! Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. (Ljubljana),

Mladinska knjiga 1972. (16) str. 8°. (Čebelica. 153.)

V zelo kratkih zgodbicah, zbranih v knjigi, je glavna junakinja deklica in ob njej razumni kuža Čuj. Varno okolje nudi dovolj preprostih pripetljajev, ki dajejo deklici in njenemu zvestemu spremljevalcu drobne življenjske izkušnje: zbranstvo ob prehodu čez cesto; nevarnost, da te piči osa, ko ješ sočno hruško; Cujeva pomoč pri nošnji košarice; Cujeva zanesljivost, ko čaka gosposdarja pred koloovorom, in tudi Cujeva slaba volja, ko ne more doseči slastne kosti...

V zbirki je izražena avtoričina želja, da ob drobni izkušnji zgradi optimistično varno otroški svet. Barvne ilustracije nazorno spremljajo drobne pripetljaje.

Do 8. leta.

M. S.

Jurca Branka: Poredni zajček. (Ilustr. Lidija Osterc. V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972.) (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Na začetku zgodbe je Tinka še zelo majhna deklica, ki se veselo igra z namišljenim zajčkom. Ji je družabnik pri igri, ko pa s Tinko raste tudi njena muhavost, je zajček tisti, na katerega vali Tinka vso krivdo. Dokler zajček ne izgine, ko nekdo žogo, ki jo vzame otrokom, Tinka zopet »pripiše« zajčku, ji ta sporoči, da odslej nima več časa zanjo in da pravi prijatelj ne valijo krivde drug na drugega. Tinki je žal za zajčkom in odslej vsak svoj spodrselaj odkrito priznava.

Vzgojno poantirana zgodba, ki hoče s pripetljaji okoli namišljenega zajca prikazati oblikovanje čuta za odgovornost in resničnost pri majhnem otroku. Ilustracije v čisti, za ilustratorjo zelo značilni stilizaciji barvno privlačno spremljajo zgodbo.

Do 8. leta.*

M. S.

Jurca Branka: Rodiš se samo enkrat. (Ilustr. Božo Kos.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 182 + (II) str. 8°.

Delo je avtobiografska pripoved, v kateri pisateljica iz raznih pripetljajev strne leta svoje mladosti v celoto, iz katere se nam v tej mozaično zloženi sliki ob osrednjem liku otroka in doraščajoče deklice plastično izluščijo čas, okolje in družina, v katerih je doraščala. Tipika krajev in ljudi, Slovenska Primorska pred prvo svetovno vojno, vtisnejo svoj pečat otroštvu, ki se nadaljuje v ambientu mesta v Mariboru, ki v obdobju med obema vojnama živi svoje posebno, socialno in nacionalno zelo občutljivo življenje. Družina na periferiji mesta in doraščajoča deklica sta neke vrste sito, ki s svojo radoživostjo človečnostjo in pravičnostjo zrealita v svojih opazovanjih, s svojimi posegi v življenje okoli sebe in s svojim čustvovanjem zamotan čas, v katerega ju je življenje postavilo.

Vedri stil te spominske pripovedi učinkovito spremljajo risbe Božeta Kosa.

Delo je prejelo častno diplomu v okviru nagrade za najboljšo mladinsko knjigo

Od 12. leta.

M. S.

Jurček orje. Nabral in prir. Milko Matičetov. Ilustr. Marjanca Jemec.

(Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. 14 + (II) str. 8°. (Čebelica. 154.)

Do 8. leta.

Kaj sem prisluzil. Slovenska ljudska pesmica. Ilustr. Jelka Reichman. V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972. (8) str. [lepor.] 8°. (Najdihojca.)

Do 4. leta.

Kästner Erich: Emil in trije dvojčki. (Emil und die drei Zwillinge.) Druga zgodba o Emilu in detektivih. (Prev. Marjana Kobe. Ilustr. Walter Trier.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 193 + (II) str. 8°.

Zgodba je nadaljevanje knjige »Emil in detektivki«. Theo Haberland, imenovan profesor, povabi svoje stare detektivske prijatelje: Emila, Poni Klobuček, Gustava in malega Dienstaga na počitnice ob Baltsko morje. Tu se družina spet zaplete v pravo detektivsko dogodivščino, ko skuša pomagati iz stiske prijatelju artistu, članu varietetske skupine »Trije Byroni«. Zgodba, v katero je vpleteno tudi snemanje in predvajanje otroškega filma o Emilu in njegovih detektivih, se razplete v splošno zadovoljstvo in vse tudi kaže, da bosta Emil in njegova mama našla srečo ob bodočem novem članu družine, poštenem nadstražmojstru Jeschkeju.

Zgodbo še posebej odlikuje uvodno besedilo, v katerem Kästner v obliki duhovitega kramljanja z bralci tako domiselno povzame vsebino prvega dela (Emil in detektivki), da postane pričujoča nadaljevalna zgodba zaključena celota, se pravi tudi povsem samostojno branje.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Kästner Erich: Mali mož. (Der kleine Mann. Prev. Vital Klabus. Ilustr. Horst Lemke.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 209 + (V) str. 8°.

Mihec Smolnčan, ki je tako majcen, da spi v škatlici za vžigalice, bi silno rad postal artist. Njegov varuh, cirkuški čarovnik Jokus von Pokus ga v resnici izuri v tako imenitnega artista, da njuna skupna točka »Veliki tat in Mali mož« cirku su Stilke prinese svetovno slavo. Ko ga neki južnoameriški bogataš skuša ugrabiti, se Malemu možu posreči ulti in s pomočjo prijatelja Jakca se srečno vrne k svojemu dragemu Jokusu von Pokusu.

Povest odlikujeta poglavitni Kästnerjevi pisateljski sposobnosti: občutek za mero pri zapletanju in razpletanju akcijsko sicer dokaj goste zgodbe ter obilje humorja, ki ga domiselno izrabljajo in poudarjajo tudi vedre črno bele ilustracije.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Kästner Erich: Mali mož in mala mis. (Der kleine Mann und die kleine Miss. Prev. Vital Klabus. Ilustr. Horst Lemke.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 213 + (III) str. 8°.

Zgodba je nadaljevanje nenavadnih dogodivščin Miha Smolnčana. Kot artist Mali mož postane Mihec tako znamenit, da posnamejo o njegovem življenju celo film in TV nadaljevalanko. Tako zvesta zanj

Mihčeva rojakinja Jane Simpson in njena hčerka Milka, ki živita v daljni Kanadi. Nemudoma pripotujeta v Svico, kjer sta se naselila čarovnik Jokus von Pokus in Mihec. Mali mož je presrečen, da si je slednjič našel prijateljico, saj je tudi mala mis stara 9 let in velika natančno toliko kot on, se pravi celih 5 cm.

Zgodba je akcijsko še gostejša kot povest Mali mož. Osrednjo vsebinsko rdečo nit spremlja več vzporednih dogajanj, ki se na značilni kästnerjevski humoristični način zapletajo in razpletajo v smeri napete otroške detektivke.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Kästner Erich: Pujs pri brivcu. (Das Schwein beim Friseur. Prev. Jože Šmit. Ilustr. Horst Lemke.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 115 + (III) str. 8°.

V knjigi, ki ima naslov po prvi zgodbi, je pisatelj zbral 17 krajših zgodb in pesmi, ki jih še ni bil objavil v knjižni obliki. To so besedila, ki bodisi v obliki moderne fantazijske pravljice, bodisi na realističen način poznavalsko odstrajajo bralcu vpogled v svet otroštva in zgodnje pubertete. Zgodbe so polne napetega dogajanja in vedre prežnost, ki se odraža tudi v humorističnih črno belih ilustracijah.

Od 9. do 12. leta.

M. K.

Klačko Herman: Modri Birbal. (Múdry Birbal. Prev. Zdenka Škerlj-Jermanova. Ilustr. Milan Bizovičar. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 105 + + (V) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galaba. 162.)

Indijski pesnik Birbal, utelešenje ljudske modrosti, duhovitosti in pravičnosti, je živel v drugi polovici 16. stoletja, za časa znamenitega mogulskega cesarja Akbara. Slovaški pisatelj Klačko, poznavalec zgodovine in kulturne zgodovine Indije, je uporabil v indijski folklori še zmerom žive anekdote o Birbalu, jih fabulativno samostojno razpredel v zaključena poglavja, le-ta pa kompozicijsko povezal v loku, ki sega od prihoda siromašnega kmečkega mladeniča na pesniško tekmovanje v Agro do njegovega vzpona v uglednega cesarjevega zaupnika in najozjega svetovalca. Knjiga skuša (tudi z ilustracijami) bralcu predstaviti vzdusje in miselnost starodavnega Orienta z značilnimi nasprotji med bliščem na dvoru in revščino na cestah, na tem eksotičnem ozadju pa prikazati pisan preplet dvornih spletk, ki se jih s pogumom, a tudi z zvijačo uspešno loteva modri in pravični Birbal.

Knjiga je dobila prvo nagrado slovaškega literarnega fonda za leto 1969.

Od 12. do 14. leta.

M. K.

Kmet Marija: Bureži — brbrači. (Ilustr. Marička Koren. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 69 + (II) str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)

Knjigo sestavlja dvanajst zgodb — spominskih utrinkov na lastno otroštvo in na otroštvo pisateljinih treh sinov. V prvem delu si sledijo portretne skice pisateljinih sinov Aljoše, Mejčka in Stefana, ki izvenijo kot veseli prizori iz nekega vedrega in brezskrbnega otroštva. V nasprotju z njimi pa je v zgodbah o av-

toričinem lastnem otroštvu, ki je potekalo v zadnjih letih prejšnjega stoletja, občutiti trpkosti in temne podtone bolečega socialnega razlikovanja.

Pripoved, ki je dokaj gostobesedna, razodeva sicer posluh za opazovanje in opisovanje otroškega sveta, vendar sidiijo zgodbe med tista spominska besedila, ki o otroštvu marsikaj povedo odraslim, manjšo odmevnost pa običajno najdemo med mladimi bralci, katerim so po knjižni izdaji namenjeni.

Do 9. leta.

M. K.

Kosmač Ciril: V gaju življenja. (Izbr. in ur. Ivan Bizjak.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 181 + (II) str. 8°. (Moja knjižnica. Razred VIII. 17.)

Tematsko predstavlja izbor devetih novel prerez pisateljevega opusa. Po eni strani v smeri spominov na otroška leta (V gaju, Pot v Tolmin, Sreča), ki mu jih je spodbudilo tudi otroštvo lastnih otrok (Ringaraja); po drugi strani pa v smeri oživljanja ljubljene rodne doline ob Idrijci in njenih izrazitih prebivalcev (Tistega lepega dne, Kruh, Tantadruj), ki so se znali v samosvojem pogumom upreti narodnostnemu zatiranju in okupatorju (Gosenica, Očka Orel).

Od 13. leta

M. K.

Kovačič Ljode: Potovanje za nosom. Ilustr. Milan Bizovičar. (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Brata Darko in Janko gresta v svet. Z vlakom se odpeljeta lepo za nosom do končne postaje Za nosom, kjer je samo še visok siv zid, ki sega do vrha neba. Toda v deželi Za nosom bratema ni prav nič všeč: nobenih divjih zverí ni, da bi jih Janko streljal, nobene gostilne ali trgovine ni, fantka pa sta lačna; vse je golo, celo drevesa so osmukana do zadnjega lističa. Izkaže se, da jih je ogolil zeleni možič z dolgo zeleno brado. Včasih je bil železničar. Zaradi otroškega hrupa, ki mu po utrudljivi službi ni dal spati, pa je nekdo skočil na lokomotivo in zdruzel z njo kar za nosom. Toda lokomotiva mu je zgrmela v jamo, a je pretežka, da bi jo sam izvelkel in se vrnil. Brata mu z veseljem pomagata in vsi skupaj se srečno odpeljejo iz dežele Za nosom. Doma bo Darko strojevodja, Janko sprevoznik, zeleni možič pa postajenačelnik. To se bo zgodilo seveda samo v primeru, če bo očka, ki je poslal Darka in Janka v pravljico Za nosom samo zato, da bi imel tudi sam malo miru, če bo torej očka spet kdaj pri volji še naprej razpredati zgodbo o dveh bratih.

Otroke doživljajsko zaposlita predvsem umetniško polnokrvna fantazijskost in dramatičnost dogajanja v zgodbi; odrasle mu bralcu pa se razkrije še druga odlika te moderne fantazijske pravljice. Gre za — tudi kompozicijsko duhovito izpeljano — domislico o begu za nosom, ki jo lahko razumemo tudi kot metaforo za »obrambo odraslih« (železničar, očka) pred sicer naravno, a včasih tudi dokaj utrudljivo živlastjo in zahtevnostjo otrok.

Številne vedre barvne ilustracije so v likovno domiselno sozvočju z vsebino in vzdušjem zgodbe.

Do 8. leta.*

M. K.

Kovič Kajetan: Moj prijatelj Piki Jakob. (Ilustr. Jelka Reichman.) Ljubljana, (Borec) 1972. 78 + (II) str. 8°. (Kurirčkova knjižnica.)

Piki je medved, ki se piše Jakob. Stanuje v pisateljevem stanovanju, na polici za igrače. Na tej polici, ki je last avtorjevega sinčka, živi še več medvedov različnih velikosti, toda Piki je najpomembnejši. O zabavnih dogodivščinah, ki jih doživlja Piki skupaj z medvedjimi sorodniki in s fantičkom — lastnikom igrač, govori dvajset vedrih kratkih zgodb. V njih pisatelj neraznežno, toda s tankim posluhom za doživljajске razsežnosti manjšega otroka, opisuje svet otroške igre (medvedja šola, medvedji šoferski tečaj, medvedji cirkus, medvedje spominske knjige, medvedje gasilsko društvo itd.). V to igro se večkrat vključuje tudi avtor, saj postane »življenje« sinovih najljubših igrač tudi del vsakodnevnega življenja cele družine, tako v delovnih dneh kot v počitnicah. Zgodbe pripovedno spremljajo pristrčne črnebele ilustracije.

Do 9. leta.

M. K.

Levstik Fran: Otroške pesmice. (Ur. Bogomil Gerlanc s sodel. Antona Slodnjaka. Ilustr. France Mihelič. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 80 str. 8°. (Moja knjižnica. Razred II. 5.)

Do 8. leta.

Lukič Dragan: Pesmice in povestice. (Izbr. in prev. Ivan Minatti. Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 242 + (VI) str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)

Knjiga predstavlja izbor otroških pesmi in proze znanega in večkrat nagradjenega sodobnega srbskega književnika. Večji del izbora pripada, ob iskrivih, v enkratno celoto zaokroženih pesmih, prozi — anekdotam in zapisom o motivih, ki so prisotni v fantazijskem svetu otrok; junaki teh anekdot in zapisov so otroci, so stvari, so živali. Ti motivi se ob koncu zbirke zgostijo v fantazijski »otroški roman«, v katerem Punčka Šumi postavi na glavo običajni red v svetu otrok in igrač, pa tudi odrasli — starši zapletom in razpletom ne uidejo.

Pisatelj poseben dar je v gostoti njegovega pripovednega in izpovednega stila, v bogastvu izrazov, besed in besednih iger; besede so tiste, ki zmorejo dohitevati dinamiko fantazije in slediti njenim vrtočnim obratom. S to svojo posebnostjo se ponuja pisatelj predvsem tistim otrokom, ki so jim besedne igre poseben estetski užitek.

Črnebele ilustracije dinamiko besedil predvsem spremljajo in manj dopolnjujejo.

Do 8. leta.

M. S.

Makarovič Svetlana: Miška spi. (Ilustr. Milan Bizovičar. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 83 + (III) str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)

V knjigi je nanizanih dvanajset iskrivo vedrih fantazijskih pravlic. Pisateljica jih je domiselno povezala v zaključeno organsko celoto s tem, ko jih je vtkala v psihološko pretanjeno okvirno zgodbo o razvajeni princesi beli miški, ki ji mora siva

miš pestrna pred spanjem zmerom znova in znova pripovedovati povesti. Te zgodbe, ki se jih kraljevska mišja poslušalka in z njo sodobni otrok ne moreta in ne moreta naposlusati, so duhovite živalske pravljice: o zajčku, ki je jedel samo štiriperesne deteljice, o mucu, ki je srečala belega Obutega mačka, o imenitnem koncertu muzikaličnega prašička, o volku, ki mu srce ni dalo, da bi pojedel otroke, o potepinskih sovci Okl itd. Priljubljeni živalski junaki ter preprostost in jedrnost v izrazu, predvsem pa avtoričina izrazita sposobnost, da zaživi kot neposredna pripovedovalka, omogočajo zgodbam veliko odmevnost v otroškem poslušalcu ali bralcu. Ta odmevnost je še toliko bolj spontana, ker v svetu praviličnih živalskih zgodb Svetlane Makarovičeve sodobni otrok odkriva in prepoznava svoj lastni svet v vsej pestrosti odnosov do igre, do vrstnikov in do odraslih.

Številne črne bele ilustracije ujamejo sozvočje s teksti predvsem v ustvarjanju humornega vzdusja ter prešerne razigranosti.

Knjiga je prejela Levstikovo nagrado za leto 1973.

Do 9. leta.*

M. K.

Mal Vitan: Ime mi je Tomaž. (Ilustr. Zdenka Borčič. Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. 178 + (II) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 160.)

Na osnovi (resničnih ali izmišljenih) dnevnih zapisov trinajstletnega Pirančana Tomaža je pisatelj izoblikoval vedro počitniško zgodbo, ki se odvija na morju, na območju Fiese, Pirana in Portoroža. Tomaža razganjata energija »nerodnih« let in blažena svoboda sončnih počitnic. Zato je v neprestanem navzkrižju z vzgojno nemočnimi starši, ki mu zagrozijo z vzgojnim domom, čeprav tega ne mislijo čisto resno. Tomaž je v stiski: če bo res moral v dom, potem adijo prijatelji, adijo razburilje fantovske bitke z nasprotniki iz Portoroža, adijo sosedova Milena! Seveda se vse srečno izteče in Tomaž spozna, da se le ni ves svet zarotil proti njemu. Fabulativno domiselno in kompozicijsko spretno izoblikovana zgodba je pristna podoba iz sodobnega življenja odrasčajočih otrok.

Od 11. do 13. leta.

M. K.

Maurer Neža: Kam pa teče voda. (Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. Izbral in ur. Jože Šmit. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 67 + (III) str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)

Do 8. leta.

Mihelič Mira: Puhkova kresna noč. Ilustr. Melita Vovk-Štih. (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Puhkov protest, da bi spal v temni sobi, je zamen, kajti mama ga, sklicujoč se na luno, zapre v ograjeno posteljo. Puhk se tako zagleda v luno in opazi, kako se po njenem žarku spušča k njemu majcena plesalka... Tako se začneja Puhkova odisejda na kresno noč. Plesalka se odpravlja na ples, pridružita se ji še, v čolnu, ki ga pošlje mož z lune, Puhk in palček; čoln se seveda na ribniku prevrne, vsi so mokri in ko se Puhk suši, odet v

praprotni plašček, ga zmamijo s seboj rajajoči zajčki. Puhk pa do kresne veselice ne pride, ker ga spotoma ugrabi lisica, ki se je pregrešila proti »nenapadalnemu« zakonu kresne noči. Odotod ga reši stari jazbec in končno le pride na veselico, kjer zaradi skupaj z gozdnimi živalmi. Potem se Puhku od hitrega rajanja zavrti v glavi in trešči na tla. Tako ga mama najde — na tleh ob postelji, ne vedoč, da je bil Puhk na kresni veselici.

Nesentimentalna, pol veselo pol tragično zaokrožena fantazijska pravljica je vzeta iz pisateljčinega cikla »Stirje letni časi« ter veselo in pisano dopolnjena z razkošnimi barvnimi ilustracijami.

Do 8. leta.*

M. Š.

Milčinski Fran: Bilo je nekoč... (Izbr. in ur. Martina Šircelj. Ilustr. Gvido Birolla, Maksim Gaspari in Ivan Vavpotič. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 98 + (II) str. 8°. (Moja knjižnica. Razred III. 1.)

Pravljice so izbor iz pisateljevega širšega praviličnega opusa in predstavljajo snovne, motivne in stilistične prvine, ki so za njegov pravilični opus tudi sicer značilne: naslonitev na ljudsko tvornost s poudarkom na etičnih, socialnih in humorističnih elementih, ki jih pisatelj zlije v vsebinsko zaokroženo celoto, uporabljajoč ustaljeno trdno formo ljudske pravljice. Ilustracije iz prvih izdaj pravljice Milčinskega spremljajo tudi ta izbor.

Od 9. do 12. leta.*

M. Š.

Milčinski Jana: Zakaj sta Matiček in Maja zamudila pouk. Ilustr. Marička Koren. (Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 8°. (Čebelica 151.)

Matička in Majo, radovedna prvošolčka, zmoti na poti v šolo tisoč reči, recimo: na balkonu mrljavkajoči muc, čivkajoči vrabček, ki je padel iz gnezda, osamljeni jokajoči fanteke v peskovniku. Ker skušata v svoji otroški spontanosti povsod pomagati, Matiček in Maja zamudita pouk. Toda pametni odrasli ju ne oštejejo. Zgodba ponazarja znano resnico, da je logika otroškega sveta drugačna od logike odraslih.

Do 8. leta.

M. K.

Möderndorfer Vinko: Koroške pripovedke. (Zapisala Vinko Möderndorfer in Josip Šašel. Izbr. in ur. Stanko Kotnik. Ilustr. Gvido Birolla. V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. 151 + (III) str. 8°. (Moja knjižnica. Razred III. 2.)

Zbirka je izbor iz ljudskih pripovedk, zapisanih na Koroškem (Mežiška in Ziljska dolina, Podjuna in Rož). Krivica in pravičnost, dobrota in hudobija, revščina in bogastvo, žal žene, gozdni možje, pehtrje, torkilje in dr. so motivi in liki, ki se sicer prepletajo v slovenskem ljudskem izročilu, v tem izboru pa so prikazani v čisto konkretnem, geografsko tipičnem ambientu Koroške.

Ilustracije Gvida Birolle učinkovito spremljajo tipiko koroških pripovedk.

Do 11. leta.*

M. Š.

Moric Rudo: Iz lovske torbe. (Z pol'ovnicke kapsy. Prev. Lojze Fink. Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972. 165 + (II) str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)

Okvir zbranih zgodb predstavlja pisateljevo srečanje z logarjem »stricem Bogdanom«, ki varuje naravna bogastva globoko v gozdovih Kisuca na Slovaškem. V opisih dni, ki jih pisatelj preživlja z izkušnim logarjem na širnih gozdnih potepljih, vzemo o stikih strica Bogdana z naravo, z živalmi od njegove zgodnje mladosti do zrelih logarskih let. Skozi realistično dokumentarne in enostavne opise živali in lovskih zgodb se zrcali posebno, mestnemu vrvežu odmaknjeno, a dragoceno poslanstvo logarskega poklica. Ilustracije sicer skromno, a mestoma duhovito spremljajo besedilo. Knjiga je prešla nagrado Franja Kráľa za leto 1958.

Od 11. leta. M. S.

O partizanih. Berilo za nižje razrede osnovnih šol. (Izbor tekstov Ivo Zorman. Ilustr. Ive Šubic.) Ljubljana, (Borec) 1972. 94 + (II) str. 8°. (Kurirčкова knjižnica.)

Knjiga je izbor zgodb in odlomkov mladinskih del sodobnih avtorjev, ki je uglasen na motive vojne, narodnoosvobodilnega boja in otrok ter poskuša zadostiti predvsem šolskim potrebam po literarni obdelavi omenjenih motivov. Vse odlomke in zgodbe različnih avtorjev spremljajo ilustracije.

Od 10. do 12. leta. M. S.

Poe Edgar Allan: Maska rdeče smrti. (Izbor iz knjige Zlati hrošč. Prev. Jože Udovič. Ilustr. Karel Zelenko.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 123 + (III) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 165.)

V knjigi je predstavljenih šest kratkih zgodb ameriškega pisatelja iz obdobja romantike. Izbor nakazuje nekatere značilnosti iz širšega pisateljevega opusa: kratka, v sebi zaključena zgodba, v kateri dosega pisatelj napetost z logičnim razvijanjem in stopnjevanjem dogodkov (n. pr. Zlati hrošč); ali pa s kopičenjem nepričakovanih elementov zgodbe stopnjuje igro fantazije predvsem v smeri odkrivanja nenavadnih in mračnih sil človekove duševnosti (n. pr. Konec Usherjeve hiše).

Od 14. leta. M. S.

Porter Lilian: Popotovanje v Zelenjano. (Prev. Martin Žagar.) Ljubljana, Drž. založba Slovenije 1972. (32 + I ov.) str. 4°.

Zgodba pripoveduje o športnem dogodku v mestu Fižolčkovu v deželi Zelenjani. Ze imeni mesta in dežele povedo, da bodo tekmovalci sadeži. S tem je dana priložnost, da iz ilustracij v knjigi vzemo, kakšne živalske in človeške like lahko napravimo iz korenja, hrušk, oreh, banan, pomarančnih lupin, fižolov, redkvic itd. Težišče je v ilustraciji, ki spodbuja k fantaziji in ročni spretnosti, medtem ko je

zgodba le okvir, ki nakazuje možnosti za tako ročno kreativnost.

Do 8. leta. M. S.

Radišič Đorđe: Deček in vojna. (Prev. Marija Kovačič.) Ilustr. Ančka Gošnik-Godec. (Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 8°. (Čebelica. 152.)

Prvo dečkovo srečanje z nasiljem sovпада z dnem, ko presadi prašno cvetlico z roba ceste v svoj vrt, da je ne bi pomendrali tanki. Vojna s svojimi grozodejstvi pa dečka preizkuša še in še: oče najboljšega prijatelja izda dečkove starše in izženejo jih; tudi varno okrilje partizanske vojske ne zmore preprečiti očetove in materine smrti. Ne more pa vojna, ki je napravila še veliko hudega, uničiti dobrih ljudi in dečkovega zaupanja v dobre ljudi. Tako deček vojno preživi. Realistična zgodba skozi otrokov doživljajski svet prikaže vrednote, ki jih ni moč z nobenim nasiljem uničiti. Realnost teh vrednot potrjuje še posebej dokumentarni zaključek zgodbe. Črnobele ilustracije spremljajo najbistvenejše dogodke v zgodbi.

Od 7. do 9. leta. M. S.

Roš Fran: Letalec Nejček. Ilustr. Darinka Pavletič-Lorenčak. (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 8°. (Čebelica. 157.)

Nejček še ne hodi v šolo, toda ko bo velik, hoče postati letalec. Letalci pa morajo imeti po njegovem velike uhlje, da slišijo vsak šum v zraku. Zato se Nejček neusmiljeno vleče za uhlja, ki začeta postajati naenkrat čudno rdeča in žareča. Fantiček ne ve, da se ga loteva vročica. Ta ga ponoči zvrtni v fantastične sanje, v katerih mu v resnici zrastejo velikanska ušesa in ga odnesejo nenavadnim dogodivščinam naproti. Sanjsko vzdušje v zgodbi značilno ponazarjajo dinamične črnobele ilustracije.

Do 8. leta. M. K.

Savinšek Slavko: Poredni smeh. (Otroške pesmi. Zbral in ur. Črtomir Šinkovec. Ilustr. delo učencev Posebne osnovne šole Jesenice. Beseda o pesniku: Črtomir Šinkovec. Jesenice, Kulturno umetniški klub Tone Čufar pri DPD Svoboda 1972.) 40 + (I ov.) str. 8°.

Do 8. leta.

Sitar Sandi: Mala vojna pošteevanka. (Ilustr. Ančka Gošnik-Godec. Fotograf. Milan Kumar. Ljubljana, Partizanska knjiga 1972.) 44 + (III) str. 8°. (Matjaževa knjižnica.)

Zgodba je avtobiografska. V prvi osebi in zato zelo neposredno opisuje pisatelj vojno, kot jo je doživljal z zornega kota svojih otroških let, očitno v okupirani Ljubljani. Fantiček — osnovnošolček opazuje in vidi veliko, toda notranjo povezavo med kompleksnim sprepletom dogodkov največkrat samo nagonsko medlo zasliši, ne da bi si zmerom upal poprositi odrasle za razlago in ne da bi mu jo bili le-ti zmerom pripravljeni dati. Morasto vzdušje v

okupiranem mestu, skrivnostna negotovost okrog očeta, mamin tihi pogum, pouk, ki ga neprestano prekinjajo alarmi, bombardiranje, srečanje s pozitivnimi predstavniki okupatorjev, življenjska nevarnost, v kateri se znajde otrok na dan pred osvoboditvijo, in slednjič svoboda in vrnitev očeta iz Dachaua — vsi ti dogodki so opisani s pristno doživetostjo, a obenem s pretanjenim posluhom za odmevnost v bralcu, kateremu je zgodba namenjena. Zgodbo slogovno usklajeno spremljajo pripovedne ilustracije v črnobeli tehniki.

Od 9. do 11. leta.

M. K.

Suhodolčan Leopold: Medvedek na obisku. Mladinska igra. — (Čudežna srajca dopetajca. Igra za vse mlade. Spremenne besede napisal avtor.) Ljubljana, Scena 1972. 56 str. 8°. (Dramska knjižnica. 1972. 2/3.)

Obe dramski besedili posredujeta pravljlični zgodbi: — o deklici, ki si je želela živlega medvedka in ji ga dobri dedek iz gozda celo pripelje. Čeprav v zapletu dogodkov zabavnega medvedka ukradeta razbojnika, je medvedek ob koncu na svobodi in tudi kot kavgija za medvedka v gozdu spravljena pipa zopet pri dedku; — in o čudežni srajci in o tem, kako bo tišči, ki jo bo lahko oblekel, postal kralj in se poročil s kraljično. Vsi ministri jo seveda brezuspešno oblačijo, prav pa je šele Matjažu. Sledi vrsta komičnih intrig, v katere poseže celo zmaj in pa pavilovski krojaček Hlaček. Nad dvornimi spletkami zmaga seveda simpatični Matjaž in kraljična in kraljestvo sta njegova.

Do 11. leta.

M. S.

Sutcliffe Rosemary: Plačilo za viteštvo. (Knight's fee. Prev. Mira Mihelič. Ilustr. Charles Keeping. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 301 + (II) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 161.)

Na enem izmed mogočnih gradov in v okviru zgodovinskih dogajanj v Angliji v 11. stoletju se začena in poteka zgodba malega dečka Randalja, pasjega hlapca in sirote. Potujoči pevec v imenitni šahovski igri z mogočnim vitezom odkupi dečka ter ga pošlje na drug grad, kjer dobi vrstnika, vnuka novega gospodarja. Med njima se splete resno prijateljstvo in čim nevarnejše postajajo spletke med plemiško gospodo ter vojne, tem tesnejše je njuno sodelovanje in njuno prijateljstvo. Ko v eni od vojn njegov mladi gospodar, ki prejme že viteške časti in kateremu postane Randal oproda, pade, prevzame Randal njegovo mesto na gradu; v tem času pa se že začno tkati tudi prvi ljubezenski zaplet mladega viteza z mlado dvorjanko. Nad vsemi burnimi viteškimi dogodki pa bede prastare vile starih ljudstev in ver Anglije v osebi samotarke Ancret, ki vidi in razpoznavna smrti in zmagi ter življenju vnaprej.

Delo je odlično viteško zgodovinski roman, ki skozi patino davnih krutih dogodkov približuje simpatičen in človeško topel ter prepričljiv lik glavnega junaka.

Od 13. leta.

M. S.

Ščekić Draško: Planina. (Prev. Darinka Petkovšek. Ilustr. Aco Mavec. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 104 +

+ (III) str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba. 158.)

Prizorišče in obenem temeljno vzdušje zgodbe so bosanske planine, slovesna divjina, »kjer tišina posluša samo sebec. Vanjo pridejo deček Pujo, njegov oče gozdar in njun zvesti pes. Toda prišleke sprejmejo otroci iz samotne pastirske vasi s trmastim nezaupanjem. Še zlasti Planinko in Divljan, s katerim hodi Pujo v šolo. Da bi krotkega Puja prizadela in ga tako izbežala iz njegove nebojevitosti ter izzvala na pretep, odpreta Planinko in Divljan na skrivaj vse kletke, v katerih goji Pujo številne gozdne živali. Nato zbežita v planino. Vas ju pogreši in med iskanci, ki ju slednjič le najdejo, je tudi Pujo. Sprava.

V bistvu neprevedljiva značilnost, za slovenskega bralca pa obenem tudi svojevrstnost in nenavadnost zgodbe je zanosni poetični slog avtorjeve pripovedi v prvi osebi, ki se pogosto dvigne v pristni patos srbske narodne pesmi.

Knjiga je l. 1968 prešla Kurirčkovo nagrado.

Od 10. do 12. leta.

M. K.

Tanská Nataša: Muc in Mac. (Puf a Muf. Ilustr. Viera Gergel'ova. Prev. Andrej Rozman. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. (24) str. 4°. (Velike slikanice.)

Dva muca, Muc in Mac, skleneta pisati dnevnik. Hočeta dokazati učiteljici, ki ju je obdolžila kračanja, svoje znanje lepopisja. Tako se zvrste dogodivščine enega tedna, ki izhajajo iz različnih nesporazumov, ker se pač vrtijo stvari v mačjem svetu nekoliko po svoje. Vendar dogodki, ki sta jih muca lepo popisala, prepričajo učiteljico o njuni zares lepi pisavi. Močno stilizirane barvne ilustracije verno spremljajo opisane dogodke.

Do 8. leta.*

M. S.

Verne Jules: Mathias Sandorf. I—II. (Prev. Boris Verbič. Ilustr. po franc. izvirniku. V Ljubljani, Tehniška založba Slovenije 1972. 501 + (II) str. 8°.)

Tri madžarske patriote Avstrijci aretirajo in obsodijo na smrt. Eden od njih, Mathias Sandorf, se reši in se spremeni v bogatega, vplivnega in skrivnostnega Antekirta, ki sodi in kaznuje krivico in nagrajuje po nedolžnem preganjane. Zgodba je zapletena in se dogaja v Sredozemlju ter prikazuje vse obale srednjega in zahodnega Sredozemlja; prikazuje miniaturno vzorno državo, ki spominja na delovno skupnost v povesti Skrivnostni otok. Mathias Sandorf ima vlogo sodnika, ki je zunaj veljavnih človeških zakonov in nad njimi, ima tudi ljubezensko doživetje, ki se lepo konča; poudarja pravico zatiranega, da porazi zatiralca. Mathias Sandorf ni eno od boljših Jules Vernovih del, je pa po fabuli razgibano in po idejah pestro. Ilustracije so po francoskem izvirniku.

Od 13. leta.

M. S.

Vipotnik Janez: Diko v živalskem vrtu. (Ilustr. Lidija Osterc. V Ljubljani, Mladinska knjiga 1972. (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Knjiga je v besedilu in ilustracijah nadaljevanje slikanice Naš Diko. Tokrat zgodba o psu novofundlandcu pripoveduje o zanimivih srečanjih, ki jih doživita Diko in njegov gospodar Mihec na sprehodu v živalskem vrtu.

Številne barvne ilustracije nazorno, čeprav z domiselno stilizacijo predstavijo otroku različne eksotične živali, kot so lev, tiger, kameleja, leopard, afriške ptice itd.

Do 8. leta.*

M. K.

Vipotnik Janez: Naš Dikó. Ilustr. Lidija Osterc. (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Diko je pes, črn in dolgodelak novofundlandec. Slikanica, v kateri psiček izredno plastično zaživi tudi v barvnih ilustracijah, predstavi Dika z dvema pristrženima realističnima zgodbama. Prva pripoveduje o mladičkovem prihodu v družino, druga o njegovem odrasčanju.

Do 8. leta.*

M. K.

Vipotnik Janez: Zgodbe o Diku. (Ilustr. Lidija Osterc. Ljubljana, Partizanska knjiga 1972.) 38 + (I) str. 8°. (Matjaževa knjižnica.)

Junak knjige je pes, črn in dolgodelak novofundlandec. Zgodbe ga spremljajo od tedaj, ko pride kot mladiček k hiši, v družino s tremi otroki, do njegove zrele dobe, ko tudi sam postane oče. Sveže jedrnata realistična pripoved o Dikovih dogodivščinah z drugimi psi, o njegovih stikih z otroki, o zanimivih srečanjih v živalskem vrtu, o boleznih in slednjic o očetovstvu dokazuje, da je pisatelj dober opazovalec in poznavalec živali.

V številnih črno-belih ilustracijah plastično zaživi predvsem pes Diko; stilizacija okolja in človeških junakov pa ne najde ustreznega sozvočja z izrazito realističnim slogom pripovedi.

Od 8. do 10. leta.*

M. K.

Zidar Pavle: Kukavičji Mihec. Maribor, Obzorja 1972. 129 + (I) str. 8°.

Pavle Zidar [ps.] = Zdravko Slamnik.

Mihec od ranih otroških let raste v zavesti, da je tujek v svoji družini, ker je po psihozi, ki ga obkroža, prinesen iz drugega gnezda, od drugega očeta. Ta zavest oblikuje odnos vaše brutalne srenje, ki Mihača neoprestano izloča, in izoblikuje končno tudi Mihečev beg s potepuhom v širni svet. Potepuštvu jima da sicer svobodo, koplječi pa hkrati konflikte z urejenim in ustaljenim svetom in ljudmi, ki v njem žive. Zanese ju med romarje, kjer igraata slepca in berača, udnijata se kmetu za pastirja, Mihača celo posvoje — povsod pa srečujeta za navideznim redom in zakoni skrhano moralo in človečnost in povsod tudi sama prihajata navzkriž z varuhi skrhanih zakonov morale in človečnosti.

Njuno potepuštvu postane tako edino sprejemljivo pravilo življenja... Mihec se kot zakonski mož in oče čez leta vrne v rojstno vas. Se vedno živ pa je tu odpor do Mihača, do tujka; on in njegova družina ostanejo izobčeni, dokler na robu vasi, ob savskem prođu ne zaključijo njihovega življenja, tako kot nekoč življenje Mihečeve matere, narasla reka.

Kukavičji Mihec je eno najlepših del sodobne književnosti za mladino.

Delo je prejelo nagrado za najboljšo mladinsko knjigo leta 1972.

Od 12. leta.

M. S.

Zorman Ivo: V sedemnajstem. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972. 151 + (IV) str. 8°.

Junakinja zgodbe je sedemnajstletno dekle, ki ob prebolevanju prve življenjske krize v dialogih s samo seboj in z zdravnikom v bolnici obnavlja v svoji zavesti dogodke, ki so do krize pripeljali oz. jo povzročili. Edini svetli in topli lik, ki živi v spominu dekleta, je teta; starši so tujci, ki skrbje predvsem za družinski standard, ne pa za toplo, človeško, družinsko varno okolje svojemu otroku. Tako junakinja v letih doraščanja naivno išče toplino in zaupanje pri vrstniku, za katerega pa se izkaže, da je sebičnejši, ki dekletovo zaupanje samo izrablja. Kriza doseže višek, ko deklet zanosil, odpravi otroka in zbolil. Vsemu sledi še težak moralno človeški duševni zlom.

Mladinski oz. dekliski roman odkriva v retrospektivni, psihološko precej plitvi pripovedni tehniki skozi prizmo deklinske krize sebično in vase zaprti okolje in to okolje tudi obsodi kot prvi vzrok za dekletov zlom.

Od 13. leta.

M. S.

Zupančič Beno: 105 (Sto pet) lubenic. (Ilustr.) Jože Ciuha. (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 4°. (Velike slikanice.)

Otroška želja dobiti nenadoma goro lubenic, lubenice dejansko tudi pričara v domišljijo, in sicer natanko toliko, do kolikor zna deklica šteti. Ker je deklica radodarna, skrbno razmišlja, komu vse jih bo poklonila, in prva je na vrsti prijateljica. In ob uživanju slastne lubenice plečejo otroške glave asociacijo na asociacijo, ki se vse začne in konča z lubenico. Ker je ta igra prijetna, jo skleneta deklici nadaljevati tudi naslednji dan.

Groteskon humoristične barvne ilustracije dekorativno spremljajo fantazijsko igro dveh dekliskih glav.

Do 8. leta.*

M. S.

Zupančič Oton: Kanglica. Otroška pesem. Izvirni lesorezi Marija Vogelnikova. (Ljubljana), Mladinska knjiga 1972. (16) str. 8°. (Čebelica. 150.)

Do 8. leta.